

Notícies i comentaris

Als nostres subscriptors

Sortosament solventades les dificultats que s'oposaven a la normal aparició de CIENCIA, aquesta apareixerà en el successiu amb tota puntualitat el dia 20 de cada mes, que és la data que en iniciar la publicació anunciarem. Tenint en compte que el fort atàs actual—mig any just—és difícil de salvar, hem optat per començar aquest tercer volum amb el número de juliol, prescindint dels sis quaderns corresponents al primer semestre d'enguany. En el successiu, esmerçarem tota la nostra atenció en què no s'alteri la normalitat que ara reprenem.

Per tant, la validesa de les subscripcions que havien de regir per a l'any 1928, és traspasada de juliol de 1928 a juny de 1929.

Les Memòries Patxot

S'ha publicat la convocatòria del setè Concurs 1928, internacional, amb assignació d'un premi de 5000 pessetes al treball que millor desenrotlli el tema: *Meteorologia de la Mediterrània Occidental i més especialment de la costa catalana, donant preferència a l'aspecte dinàmic del problema.*

La convocatòria admet a concurs, ultra el català, totes les llengües llatines i també la llengua anglesa.

Aquest concurs es regirà per les següents ordinacions:

- 1.ª Els treballs que es presentin han d'ésser originals i inèdits.
 - 2.ª El premi d'aquest setè concurs és de 5.000 pessetes, que podran partir-se, si ho decideix el Jurat; però no pas en quantitats inferiors a 2.000 pessetes.
 - 3.ª El Jurat serà format per dos especialistes i el fundador d'aquests concursos.
 - 4.ª Dit Jurat tindrà la facultat de no adjudicar el premi si no considera prou meritoris els treballs que concorrin.
 - 5.ª Els treballs s'han de presentar, signats per l'autor, a Barcelona, carrer de la Cucurulla, núms. 1 i 3, abans de les vuit del vespre del dia 31 de desembre de 1929.
 - 6.ª El veredictes es publicarà en la diada del 8 de maig de 1930.
 - 7.ª Els treballs premiats esdevindran propietat d'En Rafael Patxot i Jubert, el qual tindrà exclusivament el dret de publicar-los, i els autors vindran obligats a complir les formalitats necessàries per al Registre de la Propietat intel·lectual.
- Aquest dret de propietat comprèn el dret de traducció i la prohibició d'incloure, sense autorització, el treball premiat en col·leccions d'*obres completes* de l'autor.
- 8.ª Si el fundador d'aquestes "Memòries" no procedís a l'edició dintre els *dos anys*, a comptar del dia del veredictes, s'entendrà que l'autor pot fer una sola edició del seu treball per compte d'ell mateix i en una sola llengua, sense perjudici que pugui publicar-lo, també, el fundador d'aquestes "Memòries" sempre que vulgui.

* * *

A l'ensems que la precedent convocatòria, s'ha publicat el veredict del Cinquè concurs 1926.

Diu així:

"S'ha presentat a concurs una Memòria de Mr. P. N. SKELTON.

The Meteorology of the Western Mediterranean, with a special note on the Meteorology of the coast of Catalonia.

L'autor ha recollit totes les observacions que ha pogut i posantles després en obra, obté un croquis interessant de la climatologia de la Mediterrània Occidental. Cal lloar la tasca de l'autor, així com la manera de presentar el seu treball, acompanyat de les libretes de reducció, que permeten judicar el procediment seguit.

No obstant, àdhuc dintre del seu punt de vista, hi manquen observacions importants, algunes d'elles ja publicades. D'altra banda, l'autor no tracta l'aspecte dinàmic del tema, que és precisament la major pretença del concurs.

En conseqüència, el Jurat acorda no atorgar el premi.

La nostra Mediterrània, sotmesa a determinants atlàntiques o africanes, que varien segons les circumstàncies, i, de vegades, també poderosament influïda per factors topogràfics diversos, presenta característiques mal conegudes, car no apàrenten en els mapes meteorològics corrents, i constitueix un problema de dinamisme atmosfèric que assenyallem als meteoròlegs.

Per mor d'això, la *Institució Patxot* decideix repetir el concurs.

Barcelona, 8 de maig de 1928.—Dr. Eduard FONTSERÉ. - Dr. Ramon JARDÍ. - R. PATXOT I JUBERT."

El vol polar de l'«Itàlia»

Suposem conegudes del lector totes les circumstàncies que han voltat la desaparició de l'«Itàlia», el dirigible comandat pel general NOBILE i encarregat de fer exploracions polars. La premsa diària ens ha donat continuament el to de la inquietud que aquesta expedició arriscada ha fet sentir a tot el món i ens ha fet conèixer els detalls dels primers vols a les poques hores d'haver estat acompanyats. La nostra intenció no és de repetir les informacions de les quals creiem assabentat el lector, sinó de fer remarcar el caràcter excepcionalment científic d'aquest viatge aeri.

Fins ara cap dels grans vols realitzats, transatlàntics, polars i de volta al món, no ha deixat d'ésser una manifestació purament esportiva de la valor d'un aparell i d'un equip. Ha interessat de conèixer les possibilitats dels avions en tot ço que fa referència a la resistència i seguretat, i s'ha estudiat mitjançant aquests assaigs l'establiment de rutes aèries regulars i de l'experiència n'ha beneficiat la construcció aeronàutica. Però fins a l'expedició de l'«Itàlia» cap aprofitament de la navegació aèria no havia tingut lloc per a la investigació purament científica amb les condicions de realització exigibles. El mateix vol transpolar del dirigible *Norge* d'AMUNDSEN, en el qual prengué part, també, el general NOBILE, no tenia pretensions científiques, si bé gràcies a aquest viatge hom va demostrar la inexistència de la terra de Harris, continent que es suposava entre el pol Nord i les costes americanes.

La finalitat científico-geogràfica de l'expedició de NOBILE era la següent: esta-

bliment d'una estació meteorològica amb servei de previsió del temps, d'acord amb les estacions de Suècia i de Rússia; estudi i determinació del magnetisme a les proximitats dels pols de la Terra; estudis coordinats amb els de l'Observatori Astronòmic d'Arcetri i dels similars de Meudon (França) i del Mont Wilson (Alaska) sobre el pas de les taques solars per a la determinació de la influència de l'activitat solar en el magnetisme terrestre; mesures sobre la valor de la gravetat al Pol; observacions astronòmiques de precisió per determinar les coordenades geogràfiques, i, finalment i a part del descobriment i situació de noves terres, s'havia de fer l'aixecament d'un plànol complet de la King's Bay, amb l'observació de la costa i dels tons marins.

Per a la realització d'aquest vast i complex programa, NOBILE va fer una preparació minuciosa i acurada. Calia no passar de llarg per damunt dels territoris a explorar, sinó que era necessari poder baixar a terra i fer les observacions precises per deixar ben assentat i determinat el coneixement d'unes regions tan inclementes. Per això NOBILE escollí el dirigible que, amb una velocitat molt reduïda, podia passar i, repassar, sense témer massa l'aterratge, per sobre de les extensions artiques amb un equip d'entesos a bord capaç de recollir totes les observacions.

Naturalment, per poder allargar els vols d'estudi calia una base el més enllà possible cap al Pol, on l'aeronau podés proveir-se, i que trametés immediatament al món civilitzat el fruit de les investigacions. Per aquest fi, el vaixell *Città di Milano* de 5000 tones, es transportà a Spitzberg, a la Badia del Rei, amb un completíssim equipatge. Amb 160 homes de tripulació, dels quals dos sots-oficials i sis soldats alpins, el *Città di Milano* presenta totes les comoditats exigibles en una expedició d'aquesta mena: calefacció, banys, dutxes, il·luminació, etc. L'aigua, per exemple, és obtinguda en tres dipòsits on el glaç i la neu són dissolts per efecte del vapor.

Entre la variada càrrega hi ha un grup de 3.500 recipients d'hidrogen destinats a l'alimentació de l'Itàlia, motors i timons de recanvi, així com una extensa col·lecció de peces de recanvi de totes classes, un tractor per al transport de materials, una barraca desmuntable, tendes, trineus, skis, raquetes, etc. Un punt que ha meregut una atenció particular ha estat el de les comunicacions radiotelegràfiques. Un aparell de 5 quilowatts amb onda de 600 a 900 metres per permetre al dirigible fixar la posició de la nau amb el radiogoniòmetre; un aparell de vàlvules, de 5 quilowatts, amb onda de 600 a 2800 metres destinat, emetent aleshores amb onda curta de 20 a 60 metres, a mantenir la comunicació amb l'estació de Sant Pau a Roma. Encara es disposa d'un aparell de socors de 400 watts alimentat per acumuladors, de dues instal·lacions completes per a transmissions a pocs centenars de quilòmetres i, finalment, d'un supereterodí per a l'audició circular.

Entre els aparells d'observació científica cal esmentar un instrument de campana sonora i ultrasonora per a la mesura de les profunditats marines, brúixoles magnètiques en sec i en líquid, una giro-brúixola *Anschutz*, una potent sirena automàtica *Tyson* per a la navegació en temps de boira, dos radiogoniòmetres, els aparells clàssics a les estacions meteorològiques, ultra els aparells topogràfics corrents, un moderníssim *Universal* Salmoiraghi, aparells fotogràfics especials per a la presa de vistes verticals i aixecament de plànols des de l'aire, un "instrument de pas de meridià" de BAMBERG amb el qual és possible observar estrelles fixes fins a la tercera magnitud en ple dia polar.

Acompanyen a NOBILE el professor MALMGREEN de Stokolm i el professor BEHONNEK de l'Institut Radiològic de Praga.

El dirigible *Itàlid* és un semi-rígid de perfil allargat amb una longitud de 106 metres, i diàmetre de la secció mestre 18.⁵⁴ metres, volum 31850 metres cúbics, i pesa 11300 quilògrams. Porta tres motors Maybach amb tres hèlixs propulsives distribuïts en tres barquetes accessibles en vol. La cabina del dirigible està situada al davant i no comporta cap divisió interior. El morro de l'aeronau està proveït del sistema de fixació al mastil o pal d'aterratge per a quan la maniobra d'introducció a l'hangar estigui dificultada pel mal temps. L'enginyer TROLANI, que forma part de l'equip, ha construït una espècie de flotadors o canots neumàtics que permeten el descens d'una persona damunt de l'aigua per fer les observacions necessàries, i que després és issat a bord. Aquest procediment evita les evolucions sempre perilloses del dirigible a flor de terra o de l'aigua.

Per els detalls que esmentem el lector es farà càrrec de la perfecta preparació de l'expedició de l'*Itàlia* i dels considerables beneficis a la Ciència que hauria aportat una menys tràgica fi de la temptativa.

M. FOYÉ I RAFOLS

Nova revista de Botànica

"*Cavanillesia*", *Rerum Botanicarum Acta*, és una ben reeixida publicació de botànica recentment apareguda. Té per finalitat aplegar sobre les seves planes els treballs dels estudiosos d'aquesta disciplina a les terres ibèriques. La dirigeix el Dr. C. PAU; la redacció en cap corre a càrrec del nostre col·laborador i bon amic Dr. Pius FONT I QUER, qui n'ha estat aiximateix l'iniciador. El senyor J. CUATRECASAS n'és secretari de redacció.

Les actes botàniques de *Cavanillesia* aniran redactades en llatí i llengües llatines exclusivament, mentre que les seccions bibliogràfica i de crònica ho seran en espanyol. Publicarà 10 fascicles anuals de 16 planes cada un.

Felicitem els amics esmentats per l'encert que ha presidit la confecció de la nova revista; tant pel contingut com per la presentació acurada, *Cavanillesia* és digna d'ésser tinguda en compte dins el marc, desgraciadament reduïssim, de les publicacions científiques del nostre país.

"La Nostra Terra"

Pel gener d'enguany un grup d'intel·lectuals mallorquins inicià la publicació d'aquesta revista mensual. Revista de les terres de Mallorca, podríem anomenar-la, car *La Nostra Terra* aspira a portar sobre les seves planes la integritat del moviment literari, artístic i científic de les illes germanes.

Més que exposar pel nostre compte els nobles propòsits dels iniciadors d'aquesta nova publicació en llengua vernàcula, preferim transcriure els mots amb què la presenten:

"Dins la múltiple activitat intel·lectual de Mallorca mancava una publicació que fos el fogar comú dels qui estimen les nostres coses i, d'una manera especial, les nostres lletres.

"L'esforç dels mestres que feren renèixer de les cendres el nostre idioma i la nostra literatura era mereixedor de qualque cosa més que la veneració o el respecte individuals: reclamava també la nostra aportació col·lectiva a l'obra que ells amb tant d'encert començaren.

"Hem cregut que una revista que fes conèixer la tasca realitzada i servís d'estímul a l'obra a realitzar, responia perfectament al fi indicat. Per això hem gosat publicar *La Nostra Terra*.

"Coordinar els esforços dispersos, passar revista a l'activitat literària, artística i científica d'aquí i de fora d'aquí, encoratjar-nos mútuament, aportar la nostra cooperació, en fi, a l'edifici de la nostra cultura: heus aquí el què voldríem.

"No desconeixem les dificultats que l'empresa representa. La vida efímera que han tingut fins avui a Mallorca les revistes similars és, en veritat, un exemple descoratjador. Nosaltres, però, no volem creure que les manifestacions de l'esperit no interessin a la nostra gent i confiïm, amb la col·laboració moral i material dels nombrosos elements que poden coadjuvar amb fruit a la nostra tasca, poder dur la revista endavant.

"*La Nostra Terra* es complau avui, amb motiu del seu primer número, a enviar la seva salutació cordial a les publicacions d'aquí i de les regions germanes, especialment a les que, com nosaltres, treballen pel ressorgiment cultural de les nostres terres."

En retornar els amics de Mallorca la seva salutació, els desitgem vida pròspera en el camí emprès i ens felicitem de què a l'illa germana existeixi un tan ben nodrit nucli que dintre de les més diverses activitats intel·lectuals hagi coincidit en la necessitat de crear aquesta revista, prova de llur fidelitat a les característiques pairals del nostre poble.

El Dr. Torres i Carreras al Congrés de Radiologia de Stockholm

Ha sortit en direcció a la capital de Suècia el notable radiòleg català Dr. TORRES CARRERES. El seu viatge el motiva l'haver de prendre part al Congrés de Radiòlegs que es celebra a l'esmentada capital escandinava.

El Dr. TORRES CARRERES aprofitarà aquesta avinentesa per iniciar la seva col·laboració a CIENCIA, on publicarà una rescensió de les tasques del Congrés esmentat.

El tamany dels llibres

És molt possible—quasi ho assegurariem—que els nostres lectors hauran tingut davant llur biblioteca el sentiment d'angoixa que ens produeix esguardar la nostra. Aquesta, i per causa de l'actual manera de confeccionar els llibres, presenta l'aspecte fantàstic de les corbes de producció d'una central elèctrica de servei irregular.

La normalització que en alguns països industrials han assolit ja fa algun temps les més variades produccions gràcies a la bona entesa de tècnics i patrons—principalment a Suècia, Alemanya i a Nord Amèrica—i que dona resultats excel·lents en la indústria, agricultura i en mineria, no l'hem vist encara aplicada a la confecció del

llibre. Cadascú fa allò que bé li sembla en aquest ram, encara que, d'antic, ens parlen de formats 4rt., 8è., etc.

Avui no hi ha manera de classificar lògicament i estèticament una biblioteca, si no és a còpia de molt d'espai i d'armaris enormes; car si hom classifica els llibres per matèries, com és lògic, es troba amb l'espectacle gens estètic de veure llibres de gran tamany al costat d'altres de dimensions quasi microscòpiques. Si hom, pel contrari, arranja l'armari de llibres pel tamany llur, aleshores cau en l'absurditat d'escampar els que es refereixen a un mateix assumpte i de trobar, p. e., un llibre de física al costat d'un de religió o de política amb el consegüent trastorn de no saber la situació respectiva, sense un catàleg adequat, cosa que no sempre està justificada de fer.

L'avantatge gran de les edicions per col·lecció, és, precisament, la uniformitat de tamany, que requereix l'espai just i presenta l'aspecte d'ordre tan escaient a una qüestió de disciplina mental, com són els llibres; però té l'inconvenient assenyalat més amunt de no estar agrupades les matèries, si hom segueix la numeració imposada per l'editor. Aquest avantatge de la uniformitat de tamany d'una col·lecció queda anul·lat en aplegar dues col·leccions d'editors diferents i, àdhuc, del mateix editor; i l'encís de l'ordre estètic i l'estalvi d'espai desapareix. No volem dir, amb això, que cal adoptar el format únic. Creiem que uns quants formats—els menys possibles—podrien ésser establerts pels tècnics llibreters i editors, tenint en compte, també, les possibilitats de les màquines en ús i les grandàries dels papers habituals.

La nostra Cambra del Llibre podria fer molt en aquest sentit i tenim la certesa que, sense gaire esforç, arribaríem a posar una mica d'ordre en el format dels llibres, cosa tan necessària com la bona organització de l'editorial.

TIRS FUENTES I TEJERO